

YUCOM

Komiteet pravnikaa
za ljudska prava

Adresa:
Kneza Miloša 4
11103 Beograd
PAK 106915
Srbija

Telefon:
011/3344235
Fax:
011/3344425

e-mail:
office@yucom.org.rs

web:
www.yucom.org.rs

OTVORENO PISMO MINISTARSTVU PRAVDE POVODOM NACRTA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVIČNOG ZAKONIKA

Komiteet pravnikaa za ljudska prava izražava zabrinutost zbog Nacrta zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srbije koji je objavljen na sajtu Ministarstva pravde, a kako iz medija saznajemo, naći će se na prolećnom zasjedanju Narodne skupštine. Nacrt zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, izrađen uz jasno i javno protivljenje predstavnika pravne profesije iz svih oblasti – sudija, tužilaca, advokata, nevladinih organizacija, suprotan je Ustavu Srbije i međunarodnim ugovorima koje je Srbija ratifikovala, dok predviđena rešenja sama po sebi nemaju kapaciteta da utiču na smanjenje broja krivičnih dela za koja su zaprećene strožije kazne. Ovaj Nacrt otvara vrlo opasnu mogućnost povećanja broja izvršenja krivičnih dela u zatvorima, budući da predviđa kaznu doživotnog zatvora za delo teško ubistvo, za koju je isključena mogućnost uslovnog otpusta.

Navedeni Nacrt izrađen je uprkos aktivnom protivljenju stručnih udruženja i pojedinaca sa dugogodišnjim iskustvom u pravosuđu, na inicijativu jednog udruženja i bez jasnih kriterijuma za članstvo u radnoj grupi koja je izradila Nacrt. Ono što posebno zabrinjava je **odsustvo poziva za dostavljanje stručnih komentara na Nacrt**, što je kod ovako drastičnih promena u krivičnom zakonodavstvu poruka države da mišljenje struke neće biti uzeto u obzir.

Izmene Krivičnog zakonika **suprotne su Ustavu Srbije koji izričito zabranjuje smanjivanje dostignutog nivoa ljudskih prava** i zabranu mučenja, kao i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ove povrede Ustava i Evropske konvencije ogleđaju se u uvođenju kazne doživotnog zatvora, umesto kazne od 30 do 40 godina zatvora, kao i u zabrani uslovnog otpusta u slučaju krivičnog dela teško ubistvo, za koje je zaprećena kazna doživotnog zatvora.

Evropski sud za ljudska prava je jasno stao na stanoviše da **praksa zabrane uslovnog otpusta u slučajevima izricanja kazne doživotnog zatvora nije u skladu sa Evropskom konvencijom**, budući da osuđenom na kaznu doživotnog zatvora mora biti pružena zakonska mogućnost da se nakon određenog vremena preispita da li su se stekli uslovi za njegovo puštanje na uslovnu slobodu. U suprotnom, smatra se da država krši član 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, odnosno izlaže osuđenika nečovečnom i ponižavajućem postupanju, što ne može naći svoje opravdanje u savremenoj penologiji¹.

¹ Slučaj Vinter i drugi protiv Ujedinjenog kraljevstva (predstavka br. 66069/09, 130/10 and 3896/10)

Prosta izolacija osuđenog lica do kraja života, bez mogućnosti uslovnog otpusta, pored toga što predstavlja akt torture države nad pojedincem, predstavlja opasnost da će tako izlovan pojedinac, koji zna da neće imati mogućnost da bude pušten na slobodu, biti slobodan da u toku izvršenja kazne zatvora ponovi bilo koje krivično delo, bez straha od strožije krivične sankcije.

Kazna doživotnog zatvora, sama po sebi, nema kapacitet da utiče na stopu kriminaliteta u Srbiji, niti na smanjenje izvršenja krivičnih dela za koja je propisana, budući da ostale politike ne predviđaju pojačavanje elementa koji utiču na izvesnost krivičnog gonjenja, a koje se pre svega odnose na kapacitete u Javnim tužilaštvima i Ministarstvu unutrašnjih poslova koji su nadležni za gonjenje učinilaca krivičnih dela i sprovođenje istrage. Uvođenje strožijih sankcija koje nije praćeno sveobuhvatnim pristupom u cilju jačanja izvestnosti kažnjavanja izvršilaca krivičnih dela, ne može postići proklamovanu svrhu izmena KZ-a.

Samo Ministarstvo pravde je u Obrazloženju Nacrta navelo da je ovakva inicijativa postojala još 2015. godine, ali da nakon stručne rasprave nije bilo moguće doneti konačan sud o svrsishodnosti uvođenja ove kazne. Javnost je ostala uskraćena za obrazloženje na osnovu čega je Ministarstvo danas odlučilo da je neophodno uvođenje ovako stroge kazne, budući da je stručna javnost većinom zauzela stav da kazna doživotnog zatvora nije rešenje za smanjenje broja izvršenja najtežih krivičnih dela u Srbiji.

Ostalo je nejasno kako je moguće da pooštavanje kaznene politike u smeru povećanja zatvorskih kazni ne zahteva sredstva iz budžeta Republike Srbije neophodna za sprovođenje ovog zakona, ako se ima u vidu prenatrpanost zatvora u Srbiji, konstatovana u brojnim domaćim izveštajima Nacionalnog preventivnog mehanizma, kao i međunarodnih tela poput Komiteta Saveta Evrope za sprečavanje mučenja. Rezultati ove reforme su u direktnoj suprotnosti sa Akcionim planom za Poglavlje 23, koji predviđa brojne mere za smanjenje zatvorske populacije. Povećanje broja zatvorenika direktno će uticati i na neophodnost povećanja broja zaposlenih u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, što je u suprotnosti sa opštom politikom smanjenja broja zaposlenih u javnoj upravi.

Dodatno zabrinjava činjenica da se u Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, koji je upućen Narodnoj skupštini od strane Vlade Republike Srbije ne uređuje izvršenje kazne doživotnog zatvora i da ovaj predlog i Nacrt nisu usklađeni u bitnim izmenama.

Zabrinjavajuća je i izmena koja se odnosi na svrhu krivičnog kažnjavanja, a koja istične **pravednost i srazmernost između učinjenog dela i težine krivične sankcije**, čime se pojačava retributivni element krivične sankcije prema pojedincu, a zapostavlja generalna prevencija. Ovako postavljena svrha krivičnog kažnjavanja predstavlja smanjivanje dostignutog nivoa ljudskih prava, budući da je u dosadašnjem sistemu krivičnopravnih sankcija svrha kažnjavanja bila ravnomerno podeljena između individualne i generalne prevencije.

Izmene Krivičnog zakonika koje se odnose na višestruki povrat kao nove obavezne otežavajuće okolnosti u postupku u velikoj meri organičavaju slobodno sudijsko uverenje prilikom individualizacije krivične sankcije, naročito imajući u vidu da je propisani višestruki povrat generalne prirode, odnosno, ne obraća se pažnja da li se radi o istom ili istovrsnom krivičnom delu, već je sama činjenica prethodne osuđivanosti dovoljna za određivanje strožije kazne. Ovakvo rešenje je odavno opravdano napušteno u domaćem krivičnom zakonodavstvu budući da se učinilac strožije kažnjava zbog dela za koje je već kažnjen, odnosno osuđen. Ova obavezna otežavajuća okolnost suprotna je sa istom fakultativnom otežavajućom okolnosti sadržanom u članu 55 Krivičnog zakonika i, pored toga što smanjuje ulogu sudije u individualizaciji krivične sankcije, može proizvesti niz nedoumica u njenoj primeni, što je iskustvo koje smo imali prilike da vidimo sa primenom člana 54a Krivičnog zakonika koji propisuje obaveznu otežavajuću okolnost za dela učinjena iz mržnje.

Smatramo da se ovako drastične izmene u krivičnom zakonodavstvu ne smeju donositi brzopletu i parcijalno, već da moraju biti rezultat svobuhvatnog pristupa. Pozivamo Ministarstvo da navedeni Nacrt povuče i da formira novu radnu grupu za reformu krivičnog zakonodavstva u kojoj će se ovim izmenama pristupiti studiozno, uz poštovanje Ustava Republike Srbije, ratifikovanih međunarodnih ugovora,

Komiteo pravnika za ljudska prava – YUCOM

Kneza Miloša 4, 11103 Beograd, PAK 106915, Srbija

011/3344235, 3344425 | office@yucom.org.rs | www.yucom.org.rs

Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa, kao i mišljenja stručnih udruženja i pojedinaca iznesenih u adekvatnoj javnoj raspravi.

Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM

Beograd, 25. april 2019. godine

